

J. Abrhám: Klastry jako nástroj regionální ekonomické konkurenceschopnosti

Recenze:

Abrhám J. Klastry jako nástroj regionální ekonomické konkurenceschopnosti (případové studie České republiky a zemí Evropské unie). Vydavatelství MAC, 2009

Publikace se zaměřuje na aktuální a v České republice relativně málo diskutované téma klastrů. Ty mohou značně ovlivňovat růst konkurenceschopnosti na regionální bázi. I přes reálnou ekonomickou konvergenci jednotlivých členských států Evropské unie dochází na úrovni regionů k opačnému procesu ekonomické divergence. Je to způsobeno, mimo jiné, i dlouhodobě vyšší dynamikou růstu v určitých regionech EU, v jejímž důsledku regiony s nižšími tempy růstu zaostávají kvůli menší specializaci a dynamice jednotlivých průmyslových sektorů. Klastry proto EU považuje za jeden z nástrojů posílení regionální konkurenceschopnosti v ekonomicky slabších regionech EU. Jedním z důsledků východního rozšíření bylo i zvětšení ekonomických rozdílů na regionální úrovni, což vyžaduje i posílení konkurenceschopnosti zaostávajících regionů EU.

Publikace „Klastry jako nástroj regionální ekonomické konkurenceschopnosti“ si klade za cíl objasnit význam klastrů z pohledu regionální teorie a konkurenceschopnosti a z tematického je hlediska velmi aktuální.

Knihu tvoří čtyři navazující kapitoly. První představuje teoretické vymezení problematiky, soustředí se východiska a definice pojmů v kontextu problematiky regionálního rozvoje. Dalším tématem je vztah klastrů a konkurenceschopnosti na makro i mikroekonomické rovině. Toto téma je ale popsáno relativně obecně a zasloužilo by si detailnější zkoumání a zdůraznění dopadů klastrů na indikátory regionální konkurenceschopnosti. Druhá, poměrně deskriptivní kapitola, se věnuje regionální diferenciaci jednotlivých členských států EU a situaci regionů na úrovni NUTS 2 a NUTS 3 v nových členských státech EU. Státy EU-12 se dosud nevyrovnaly s handicapem svého ekonomického vývoje před rokem 1989 a většina z nich více či méně zaostává za starými členskými státy. V EU-12 jsou ekonomicky méně vyspělé zejména regiony periferní a regiony geograficky vzdálenější od EU-15, kde by klastry mohly být stimulem ekonomického růstu.

Třetí kapitola se zabývá klastrovými iniciativami v EU a v třech členských státech (ve Finsku, Německu a Rakousku). Zde má podpora klastrů dlouholetou tradici v rámci politiky regionální, technologické i politiky na podporu malých a středních podniků. Nové členské státy se tedy mohou díky přenosu úspěšně implementovaných opatření vyhnout případným chybám v realizaci vlastních klastrů. Kapitole ale chybí analýza přínosů klastrů pro konkurenceschopnost zmíněných regionů Finska i Německa. Rakouské příklady klastrových iniciativ uvádějí pouze aktuální situaci, nezachycují ale výchozí situaci ani vývoj. Přínos klastrů ve zmíněných regionech by měl být argumentačně podpořen, např. kolik bylo vytvořeno nových pracovních míst, v jakých odvětvích, jak vzrostl obrat, popř. export podniků, které se do klastrů zapojily, kolik vědeckovýzkumných projektů bylo v rámci klastru zpracováno atd.

Poslední kapitola se soustředí na klastrovou politiku v ČR a na programy a finanční nástroje s klastry spojené. V závěru kapitoly jsou pak uvedeny konkrétní příklady klastrů v České republice. Pozornost je věnována struktuře klastrů, popř. jejich právním formám, nicméně nezmiňuje přínos již existujících klastrů pro hospodářský růst regionů ČR. Pozitivem publikace je, že i při odborné úrovni textu se jedná o knihu srozumitelnou i laické veřejnosti. Publikace poskytuje zainteresovaným čtenářům, vysokoškolským studentům ekonomických směrů, zaměřených především na evropskou ekonomickou integraci, popř. regionální politiku přehled o sledované problematice. Publikaci můžeme rovněž považovat za další příspěvek do diskuse o konkurenceschopnosti regionů v kontextu procesu rozšiřování EU. Kniha se ale soustředí zejména na obecnou rovinu klastrové politiky. Není z ní patrné, jaké konkrétní přínosy klastry mají pro hospodářský a sociální rozvoj regionů a jak jejich vytváření ovlivňuje ekonomický růst a konkurenceschopnost regionů. Analýza konkrétních přínosů by byla bezesporu dalším argumentem pro vznik klastrových iniciativ v ČR.